

U LIŽNJANU ZAVRŠENO JOŠ JEDNO ISTRAŽIVANJE RTA ULJEVA I UNESCOVA ŠKOLA PODVODNE ARHEOLOGIJE

Podmorje uvale Kuje skriva još mnoga arheološka iznenađenja

Trgovački brodovi, jedan iz 1. a drugi iz 4. stoljeća prije Krista, potonuli su na škrapama na dubini od šest metara, 70-ak metara od obale. U gluhom podmorju meta su i polaznicima međunarodne UNESCO-ove škole podvodne arheologije koji već treću godinu sudjeluju u istraživanjima Međunarodnog centra za podvodnu arheologiju iz Zadra i ljubljanskog Zavoda za zaštitu kulturne baštine

Nema konstrukcije broda i tereta, sve je razasuto u fragmentima

Arheolozi iz zadarskog Centra i ljubljanskog zavoda te UNESCO-ove škole podvodne arheologije

Krhotine keramike za povijesnu slagalicu

Dobrodošla pomoć mještana

Arheolozi nam otkrivaju da su uz Uljevu A i Uljevu B, kako nazivaju lokalitete ova dva brodoloma, na tragu i potencijalno novom neistraženom nalazištu. Vjerojatno se radi o novovjekovnom brodu, vjerojatno i manjih dimenzija nego što su ovi antički. No, za sada nema dovoljno podataka da bi se i formalno označilo slovom C kao novo podmorsko nalazište na rtu Uljeva.

- Mještani nam rado govore o nekim potencijalnim nalazištima i zanimljivim lokalitetima. Oni najbolje znaju morske prilike, jako smo im zahvalni na tome, rekao nam je u burnoj uvali Kuje Roko Surić.

ni da su jedan dan morali ispumpavati dno s obale uz pomoć duge cijevi. U stopu ih, nakon što odrade nastavu "na suhom", na more prati i sedmero polaznika škole iz Bugarske, Makedonije, Srbije, Crne Gore i Njemačke.

Mada je uglavnom riječ o studentima ili arheolozima bez iskustva pod vodom, među njima ima veterana iz branše. Darko Kovačević iz Novog Sada, primjerice, podvodnu je arheologiju studirao, ali i radio u Egiptu, roneći u akvatoriju Aleksandrije i u Crvenom moru. Kakva je sličnost između podmorskih istraživanja ovdje i u Egiptu, poznatom po brojnim ronionicima i lokalitetima?

Deficit podvodnih arheologa

- Nakon revolucije u Egiptu je sve stalo po tom pitanju. Radio sam s jednom grčkom misijom, ali je postalo nemoguće, teško se dobivaju dozvole, u pitanje je došla i sigurnost. Ovdje je puno profesionalniji pristup, lokacije su interesantne pa na ovo gledam kao na korak dalje od iskustva u Egiptu, kaže Kovačević. Na opasku da Jadran, s obzirom na brojne lokalitete, ima premalo podvodnih arheologa, kaže da je u cijelom svijetu primjetan deficit. Glavni je razlog, otkriva, to što je podvodna arheologija skupa djelatnost.

U subotu su arheolozi napustili Ližnjan, da bi se opet vratili dogodine, kada im kupci nakon ljeta opet prepuste obalu. Uostalom, ovdajnje podmorje, kažu, nudi još puno iznenađenja.

NAPISAO **Zvezdan STRAHINJA**
SNIMIO **Neven LAZAREVIĆ**

LIŽNJAN - Smirajem turističke sezone pustu ližnjanšku obalu iz godine u godinu zaposjedaju arheolozi. Tako su se i ove jeseni, na rt Uljeva, istočno od uvale Kuje, sjatili članovi Međunarodnog centra za podvodnu arheologiju iz Zadra (ICUA) i Zavoda za zaštitu kulturne baštine Slovenije da bi nastavili istraživanja na dvama antičkim brodolomima nasukanima na ulazu u "sigurnu luku".

Samo fragmenti po škrapama

Trgovački brodovi, jedan iz 1. a drugi iz 4. stoljeća prije Krista, potonuli su na škrapama na dubini od šest metara, udaljeni 180 metara jedan od drugog i 70-ak metara od obale. U gluhom podmorju meta su i polaznicima, stipendistima međunarodne UNESCO-ove škole podvodne arheologije koji već treću godinu prate starije kolege u istraživanjima.

Ove godine arheologe, predvođene ravnateljem Centra Lukom Bekićem, vrijeme nije najbolje služilo - izmjenjivale su se kiše i bura, a sve to utječe na slabu vidljivost pod morem. Treba imati

na umu da ovi ostaci antičkih brodova nisu prepoznatljivi pod vodom, s obzirom da je nalazište stoljećima, milenijima na udaru jakih struja i dostupno čovjeku. Pod vodom su, dakle, ostali tek fragmenti iz kojih valja složiti zamršenu povijesnu slagalicu. Stoga se u istraživanja uključila i slovenska tvrtka Harpha Sea iz Kopra koja je izvela batimetriju, dubinsko snimanje lokaliteta, čime će arheolozi konačno dobiti cjelovitu i jasnu sliku brodoloma.

- Ovdje nema konstrukcije broda i tereta na jednom mjestu. Sve je razasuto. Ovo je potpuno drugačije nalazište nego igdje drugdje. Uništila ga je priroda, ljudi su ga devastirali, a vjerojatno je bilo i odnošenja predmeta, amfora i sličnog. Nailazimo samo na fragmente po škrapama, kaže Marina Šimičić iz zadarskog Centra. Nema kamenih sidra, nema novčića, tek pokoji čavao i pregršt keramičkih dijelova, uglavnom amfora u kojima su prevozili vino.

- Batimetrija je značajna za Uljevu jer je to jedini mogući pristup na takvom lokalitetu. Omogućit će cjelovitu sliku zahtjevnog dna, objašnjava podvodni arheolog Miran Erić iz slovenskog Zavoda. Već godinama surađuje sa zadarskim kolegama i UNES-

CO-ovim studentima u Ližnjanu. Hrvatski i slovenski arheolozi, kaže, surađivali su i na istraživanju rimskog brodoloma u Ljubljani.

- Iz škrapa vadimo keramiku, dijelove amfora po-

put ručki po kojima bismo mogli identificirati tipove. Ostalo vraćamo u škrape da bi lokalitet ostao i nakon nas. Sakupljanjem pokušavamo odrediti koliko je tereta bilo na brodovima da

bismo im mogli odrediti dimenzije, kaže Šimičić.

- Svatko tko se ovdje zatekne s plovidom za nevremena zna kako je ovo opasan kraj. Tako je bilo i u antiци. Plitko je, škrape su opasne, brodovi koji su plovili ovim dijelom pokušavali su se pred nevremenom skriti u sigurnu luku, a Kuje je jedna od rijetkih na ovoj dijelu istočne obale Istre, i nasukavali su se na plitkom kamenitom dnu, kaže Roko Surić iz zadarskog Centra.

Opljačkani odmah nakon brodoloma

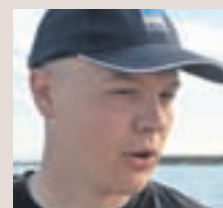
Navodi da je moguće da su brodove, odmah nakon što su stradali, "opelješili" ljudi s kopna, što je lako prihvatiti ako se zna da je razina mora tada bila puno niža nego danas. Treba znati i da su se trgovački brodovi tog doba, a koji su prema Surićevim riječima mogli biti dugi i 25 metara, s obzirom da su plovili sve do Afrike, uglavnom držali obale na svojim plovnim putovima.

Po jakoj buri i kiši arheolozi su do proteklog vikenda isplovljavali gumenjakom s ribarskog mola prevozeći tešku pumpu za "iskapanja" i ronilačku opremu. U dva tjedna istraživanja uvjeti su bili toliko nezgod-

Povezali svoje dvije velike strasti - arheologiju i ronjenje

Jelena Čelebić iz Herceg Novog

Aleksandar Sajdl iz Novog Sada

Među studentima je i Jelena Čelebić iz Herceg Novog u Crnoj Gori. Mada poznaje Istru, prvi put gostuje ovdje po arheološkom poslu. S podvodnom arheologijom sreće se od 2010., iako u Boki kotorskoj, glasovitom zaljevu izuzetno bogate povijesti, posebno pomorske, sistematskog istraživanja podmorja još uvijek nema.

- Nadam se da će i ovaj tečaj potaknuti međunarodnu suradnju i možda početak istraživanja u Boki. Zadovoljna sam što mi je pružena prilika upoznati arheološko blago istarskog podmorja i steći nova iskustva, kaže Čelebić.

Prvi je put u potrazi za povijesnim "blagom" u ližnjanskom akvatoriju zaronio i Aleksandar Sajdl, arheolog iz Novog Sada. Lani se okušao u ronjenju nevezano uz profesiju.

- Povezao sam dvije strasti - arheologiju i ronjenje, i još za to dobivam stipendiju. Arheološko nalazište pod vodom isto je kao i na kopnu, i tamo i ovdje odmah uočim keramiku, a nje ovdje zaista ima puno. Zapravo, nema tu puno razlike, kaže Sajdl.